

Suomen Kylätoiminta ry
Kylä- ja Leader-
ryhmien eduntekijä

30.9.2013

MUISTIO

Viite: **Valtion talousarvioesitys vuodelle 2014 (HE 112/2013 vp, mom. 32.50.62, maaseudun kehittäminen)**

Aihe: **Kylätoiminnan valtionapu**

Viitaten hallituksen esitykseen valtion talousarvioksi 2014 ja työvoima- ja elinkeinoministeriön pääluokan momenttiin 32.50.62 Maaseudun kehittäminen, haluaa Suomen Kylätoiminta tuoda kylätoiminnan valtioavun näkökulmasta esille seuraavaa:

Suomen Kylätoiminta ry (SYTY) on kylätoimintaa, Leader-toimintaa ja muuta paikallista kehittämistä edistävien järjestöjen kaksikielinen valtakunnallinen yhteistyöjärjestö. Jäseninä ovat kaikki valtakunnalliset, paikallislähtöistä kehittämistä edistävät järjestöt, Manner-Suomen 55 Leader-ryhmää, kaikki 19 maakunnallista kyläyhdistystä, seitsemän maakunnan liittoa sekä kuntakohtaisia kylä- ja kaupunginosayhdistyksiä, kaikkiaan 133 jäsenjärjestöä.

Kylätoiminta on osoittanut vastuuta maaseudun kehittämistyössä useilla sadoilla kehittämissankkeilla ja vapaaehtoistyöllä. Kylätoiminta on maaseudun väestö- ja ammattirakenteen mukainen ja pystyy vastaamaan monialaisuudellaan ajankohtaisiin haasteisiin. Kehittämissanktehtävän laajuutta kuvaa vuosittaisten sankkeiden usean kymmenen miljoonan euron arvo, jossa julkisten varojen lisäksi on huomattava osa yksityisiä varoja ja talkootyötä. Kylätoiminnan kehittämissankte on yhä hankerahan varassa, mikä rajaa mahdollisia toimijoita ja vaikeuttaa työtä.

Yhteiskuntamme rakenteet ovat jatkuvassa muutostilassa. Viimeiset kaksi hallitusohjelmaa ovat korostaneet kansalaistoiminnan ja julkisen vallan yhteistyön ja työnjaon tärkeyttä. Tämä edellyttää työmuotojen rakentamista, mikä ei kuitenkaan toteudu itsestään. Kylätoiminta on yhteiskunnallisilta mittasuhteiltaan määrätietoisesti kehitettyä ja jo niin vaikuttavaa, että se ansaitisi nykyistä ajantasaisemman poliittisen asemoitumisen. Kylätoiminta on vastuullista kansalaistoimintaa yhteistyössä julkisen vallan kanssa.

Eduskunnan ansiosta on kylätoiminnalle myönnetty valtionapua aina vuodesta 2003 alkaen (120 000 € vuonna 2003, 220 000 € vuonna 2004, 420 000 € vuonna 2005, 530 000 € vuonna 2006, 530 000 € vuonna 2007, 610 000 € vuonna 2008, 700 000 € vuonna 2009, 1 010 000 € vuonna 2010, 1 100 000 € vuonna 2011 sekä 1 050 000 vuosina 2012 ja 2013). Kasvava valtionapu on vahvistanut kylätoimintaa; rekisteröityjä kyläyhdistyksiä on yhä enemmän, nyt 3 025, voimassa olevia kyläsuunnitelmia on noin 2 200 ja kylätoiminnan hankerahoituksen kokonaisarvo 42 milj. euroa. Toisaalta valtioavun suunta on nyt alaspäin. Hallituksen esitys vuodelle 2014 on 850 000 € eli 250 000 € vähemmän kuin vuonna 2011.

Kylätoiminnan vastuiden ja käytettävissä olevien valtion varojen suhde on kohtuuton; kylät ansaitsevat tasaisesti kasvavan valtioavun, mikä on tällä hetkellä vain alle 2 % koko toiminnan laajuudesta. Kylätoimijat kokevat asian epäoikeudenmukaisena ajatellen kasvavia tehtä-

viä. Nykyisellä valtionavun tasolla kaikkien osapuolten - myös julkisen vallan - yhteinen etu ei toteudu tavalla, johon muutoin olisivat jo hyvät edellytykset.

Kylätoiminnan vahvistaminen sekä kunnan ja kylien välisen suhteen järjestäminen on entistä ajankohtaisempaa kuntien lukumäärän vähentyessä. Maaseudun asukkaiden elinolot heikenevät etenkin niissä kuntaliitoksissa, joissa laajat maaseutualueet muodostavat uuden suurkunnan keskuskaupungin kanssa. Haasteista selvittää paikallisen kehittämistyön avulla, toteuttamalla uusia työtapoja ja tuotteistamalla lähipalveluja. Palvelut on mahdollista turvata lähellä palvelujen tarvisijoita. Valmiuksia kylien lähipalvelujen volyymin nostamiseen on. Siihen tarvitaan kuitenkin valtionapua vakaana rahoituslähteenä, varsinkin kun päärahoitus tulee edelleen hankevaroista, käytäntöjä hankaloittavine jälkirahoitteisuuksineen.

Suomen Kylätoiminta ry:n toiminta painottuu valtakunnallisten, mutta paikallisesti toteutettavien verkostohankkeiden suunnitteluun. Käytännön toteuttajat alueilla ovat maakunnalliset kyläyhdistykset ja näiden kokoamat toimijaverkostot. Valtionavulla vahvistetaan järjestelmällistä työskentelytapaa ja välitetään lähipalvelujen järjestämiseen liittyviä hyviä käytäntöjä. Toiminnalla luodaan uusia paikallisia, asukkaiden voimavaroja hyödyntäviä palveluja. Uusia palvelutuotteita Suomen Kylätoiminta ry on jo kehitellyt isoilla verkostohankkeilla. Toimijaverkoston turvaaminen edellyttää kuitenkin valtionavun korottamista. Etenkin päätoimisia kylätoiminnan ammattilaisia tarvitaan lisää vapaaehtoistyötä tekevien toimijoiden tueksi.

Viidennessä Maaseutupoliittisessa kokonaisuohjelmassa 2009 - 2013 (s. 135) on esitetty kylätoiminnan vaiheittaista valtionavun nostoa seuraavasti:

Kylätoiminnan valtionapua nostetaan 500 000 eurolla vuosittain niin, että saavutetaan suhteessa sama taso kuin toiminnaltaan saman laajuisilla muilla vastaavilla järjestöillä ja voidaan palkata pysyvästi maakunnalliset kyläasiamiehet.

Valtioneuvoston maaseutupoliittisessa selonteossa (2009) eduskunnalle ”Maaseutu ja hyvinvoiva Suomi” 2009 - 2020 (s. 32) on kylätoiminnan rahoituksesta sanottu seuraavaa:

Hallitus nostaa kuluvalle hallituskaudella valtionavun tasoa ja korostaa, että kylien haasteiden kasvaessa pitkäjänteinen, vaiheittainen valtionavun nostaminen on välttämätöntä.

Pääministeri Kataisen hallituksen ohjelmassa on kylätoiminnasta kirjattu oheinen linjaus:

Asukkaiden voimavarojen käyttöönottoa maaseudun kehittämisessä tukee kylätoiminnan vahvistaminen.

Huolimatta näistä tavoitteista, on valtion vuoden 2014 talousarviossa esitetty kylätoiminnan valtionavuksi vain 850 000 euroa. Kylätoiminnan valtioapumomentti siirrettiin valtion vuoden 2012 talousarviossa maa- ja metsätalouden pääluokasta työvoima- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan, eikä valtionavun lasku ole eduskunnan linjausten mukaista. Edellä oleviin perusteluihin viitaten esitämme vetoamuksen, että

kylätoiminnan valtionavun vaiheittainen kasvu jatkuisi edellä esitettyjen linjausten mukaisesti seuraavina vuosina ja että kylätoiminnan valtionapuun osoitettaisiin 1 250 000 euroa eli 200 000 euron lisäystä vuoteen 2013 nähden ja 400 000 euron lisäystä hallituksen esitykseen nähden.

Kylätoiminnan valtionavun lisääntyessä suureneva osa siitä kohdistetaan alueelliseen toimintaan. Tällä hetkellä valtionavusta 67,2 % on suunnattu alueille ja 32,8 % valtakunnalliseen tukipalveluun. Ehdottamamme muuttaisi tätä varojen kohdentamisen suhdetta 69,2 %:iin ja 30,8 %:iin. Lisääntyvällä valtionavulla rahoitetaan alueellista kyläasiamiestoimintaa, järjestetään kunnan ja sen kylien välisiä yhteistyö- ja sopimusmekanismeja, joiden tuloksena lähipalvelujen saatavuus turvataan. Kasvava valtionapu lisää kylien edellytyksiä osallistua kunta- ja palvelurakennemuutosten toteuttamiseen ja lähipalvelujen uudelleen järjestämiseen.

Kylätoiminta on jo kehittänyt rakenteitaan, uusintanut toimintatapaansa ja pystyy toimimaan varteenotettavana yhteistyökumppanina julkisen sektorin kanssa. Tätä taustaa vasten, ehdotamme yhteistoimintasopimusta työvoima- ja elinkeinoministeriön kanssa, jossa kylätoiminnan valtionapua korotettaisiin vuosittain 400 000 eurolla seuraavan 10 kymmenen vuoden aikana. Tämä olisi kunta- ja valtiontalouden näkökulmasta perusteltua, koska näin saadaan uusia ratkaisuja palvelujen järjestämiseen ja mobilisoidaan moninkertaisesti yksityistä työtä ja rahaa yhteiseen julkiseen kehittämistyöhön. Yhteistoimintasopimus auttaisi kylätoiminnan osaavan henkilöstön pysymistä kehittämistehtävissä, jolloin toiminnan tehokkuus paranee. Ehdotettu menettely on tuloksekas, konkreettinen ja toimiva ratkaisu julkisen vallan ja kansalaisuustoimijoiden yhteistyön rahoittamiseksi hallitusohjelman mukaisesti.

Suomen Kylätoiminta ry

Eero Uusitalo
professori, puheenjohtaja

Risto Matti Niemi
pääsihteeri